

رسائل فارسی میر سید شریف جرجانی
در کلام، فلسفه و عرفان

تصحیح و تحقیق

دکتر زینب سادات ابطحی

www.ketab.ir

- سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
فروست
شابک
وضعیت فهرست‌نویسی
یادداشت
یادداشت
موضوع
موضوع
موضوع
موضوع
موضوع
موضوع
موضوع
شناسه افزوده
رده‌بندی کنگره
رده‌بندی دیویی
شماره کتابشناسی ملی
- جرجانی، علی بن محمد، ۷۴۰ - ۸۱۶ ق.
رسائل فارسی میرسید شریف جرجانی / تصحیح و تحقیق زینب سادات ابطحی.
تهران: انتشارات دکتر محمود افشار، ۱۴۰۲.
۳۶۰ ص.
مجموعه انتشارات ادبی و تاریخی دکتر محمود افشار؛ شماره ۳۳۳.
گنجینه زبان و ادبیات فارسی دری؛ ۱۲۲.
۵-۶۳-۶۷۰۶-۷۷۰۶-۶۲۲-۹۷۸
فیفا
کتابنامه: ص. [۳۴۱] - ۳۵۸.
نمایه.
کلام -- متون قدیمی تا قرن ۱۴.
Islamic Theology -- Early Works upto 20th Century*
جرجانی، علی بن محمد، ۷۴۰ - ۸۱۶ ق.
فلسفه -- متون قدیمی تا قرن ۱۴.
Philosophy -- Early Works upto 20th Century
عرفان -- متون قدیمی تا قرن ۱۴.
Mysticism -- Early Works upto 20th Century
ابطحی، زینب سادات، ۱۳۶۸-، مصحح.
BP۲۰۵/۴
۲۹۷/۴۱۴
۹۱۴۱۳۴۹

رسائل فارسی میر سید شریف جرجانی در کلام، فلسفه و عرفان

دکتر زینب سادات ابیطحی
دکتر نشر بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار
کاوه حسن بیگلر
زینب هوریر خویساری
صدف
آزاده
فرد
۱۱۰۰ نسخه
۱۴۰۲

تصحیح و تحقیق
ویرایش
گرافیکست، طراح و مجری جلد
حروفچین و صفحه‌آرا
لیتوگرافی
چاپ متن
صحافی
تیراژ
چاپ اول

انتشارات دکتر محمود افشار

ناشر

خیابان ولی عصر، بالاتر از پارک وی، خیابان عارف‌نسب، کوی دبیر سیاقی (لادن)، شماره ۶

تلفن: ۲۲۷۱۷۱۱۴ دورنما: ۲۲۷۱۷۱۱۵

با همکاری انتشارات سخن

خیابان انقلاب، خیابان دانشگاه، خیابان وحید نظری، پلاک ۴۸

تلفن: ۵-۶۶۹۵۳۸۰۴ دورنما: ۶۶۴۰۵۰۶۲

تلفن تماس برای تحویل کتاب در تهران و شهرستان‌ها

۵-۶۶۹۵۳۸۰۴

تکمله سوم

کتبی که با بودجه این موقوفات طبع و توزیع می شود باید کاملاً منطبق با نیت واقف و هدف وقفنامه باشد. اگر همه تألیفات و مجموعه هایی که به قلم واقف منتشر شده و یا می شود صد درصد این مطابقت را ندارد به سبب این است که واقف قصد چاپ آنها را با مال خود داشت، ولی زمانی که دارایی خود را وقف عام مخصوصاً برای انتشارات کتب تاریخی و ادبی نمود چاپ کتب خود را هم که دارای همین جنبه هاست به عهده بنیاد واگذار کرد.

اما این مجوز آن نیست که تألیفات دیگر را هم از هر نوع که باشد و برسد چاپ نماید، کتب نظم و نثری از گذشتگان یا آیندگان با بودجه آن چاپ خواهد شد که هدف غایی واقف را که ترویج زبان دری و تحکیم وحدت ملی ایران است در بر داشته، کتبی که بویی از ناحیه گرایی و جدایی طلبی و حکایت از رواج زبان های خارجی به قصد تضعیف زبان دری و دیگر چیزهای تفرقه آمیز و روش ها و سیاست های فتنه انگیز داشته باشد نباید با بودجه این موقوفات طبع و توزیع شود.

نکته دیگر آنکه چون شاید برای چاپ کتب و فرهنگ نامه فارسی که دایره مانند یعنی انسیکلوپدی باشد و تاریخ کامل ایران که اوراق زیاد و هزینه بیشتر دارد، درآمد ماهیانه بنیاد کفاف خرج آنها را ندهد می توان با اندوختن بانکی این موقوفات چاپ نمود، به شرط آن که اجازه واقف در زمان حیات و موافقت شورای تولیت بعد از ممات با هر کس و دستگاهی که قانوناً قائم مقام آنهاست باشد.

در تکمله دوم یادداشت واقف، منتشره در جلد سوم آفتاب نامه نگاشتم که کتب و رسالاتی که با بودجه این موقوفات چاپ می شود باید منزه باشد از تحریکات سیاسی، مخصوصاً آلوده نباشد به اغراض سیاسی خارجی در لفافه پژوهش تاریخی و ادبی ایران شناسی... و در پایان آن تکمله افزودم بیم داشتیم که مبادا چنین رسالاتی سال ها بعد از ما نخواست و ندانسته، به وسیله این بنیاد چاپ شود. پس لازم بود که در این یادداشت تذکری داده شود... عمده مخاطب این یادآوری ها بنیاد موقوفات خود ماست نه مؤسسات انتشاراتی دیگر که هر یک روش خاص خود را دارد و ما دخالتی در کار آنها نداریم.

تا زمانی که نویسنده این سطور متولی هستم و فرزند دانشمند من، ایرج افشار که به رموز نویسندگی کاملاً آگاه می باشد سرپرست انتشارات این بنیاد است، موجبی برای نگرانی نخواهد بود و بعد از ما هم امید است که این روش ادامه یابد؛ ان شاء الله.

فهرست مطالب

گزارش اجمالی.....	۱۹
پیشگفتار.....	۲۱
نگاهی دیگر به عصر حافظ.....	۲۱
درباره تحقیق پیش رو.....	۲۵
بخش اول: مقدمات.....	۴۷
۱. دورنمایی از اوضاع فرهنگی و اجتماعی ایران در روزگار مؤلف.....	۴۹
۲. حیات مؤلف.....	۵۵
۱-۲. نام و نسب.....	۵۵
۲-۲. مولد.....	۵۷
۲-۳. مقدمات فراگیری دانش.....	۵۷
۲-۴. سفر به روم و اقامت در مصر.....	۷۴
۲-۵. بازگشت به ایران و اقامت در شیراز.....	۹۱
۲-۶. هجرت به سمرقند.....	۱۰۷
۲-۷. بازگشت به شیراز.....	۱۲۲
۲-۸. وفات.....	۱۳۱
۳. اولاد.....	۱۳۲

- ۱-۳. شمس‌الدین محمد، فرزند..... ۱۳۲
 ۲-۳. نوادگان..... ۱۳۹
 ۳-۳. سلسله شریفی در شیراز..... ۱۴۴
 ۴. عقاید کلامی و مذهب..... ۱۴۶
 ۵. آرای عرفانی..... ۱۷۰
 ۱-۵. تأثیرپذیری از ابن عربی..... ۱۷۴
 ۲-۵. رساله در سیر و سلوک..... ۱۸۹
 ۶. جمع‌بندی دو بخش عقاید کلامی و آرای عرفانی..... ۲۰۱

بخش دوم: رسائل..... ۲۰۵

- رساله در عقاید..... ۲۰۷
 معرفی دستنویس ها..... ۲۰۷
 ۱. ال ۱..... ۲۰۷
 ۱-۱. رسم الخط ال ۱..... ۲۰۹
 ۲. مج ۱..... ۲۰۹
 ۱-۲. رسم الخط مج ۱..... ۲۱۰
 ۳. روش تصحیح..... ۲۱۰
 متن رساله..... ۲۱۱
 رساله در رد شبهات فلاسفه و عقاید معتزله..... ۲۲۱
 معرفی دستنویس ها..... ۲۲۱
 ۱. مج ۲..... ۲۲۱
 ۱-۱. رسم الخط مج ۲..... ۲۲۲
 ۲. ال ۲..... ۲۲۳
 متن رساله..... ۲۲۴
 رساله در مسایل علوم سه گانه..... ۲۳۱
 معرفی دستنویس ها..... ۲۳۱

۲۳۱	..... ۱. مج ۳
۲۳۵	..... ۱-۱. رسم الخط مج ۳
۲۳۶	..... ۲. مر
۲۳۷	..... ۱-۲. رسم الخط مر
۲۳۸	..... ۳. ال ۳
۲۳۸	..... متن رساله
۲۴۹	..... رساله در معرفت صنع و صانع
۲۴۹	..... معرفی دست نویس ها
۲۴۹	..... ۱. مج ۴
۲۵۰	..... ۱-۱. رسم الخط مج ۴
۲۵۰	..... ۲. مل
۲۵۱	..... ۳. س ۱
۲۵۱	..... متن رساله
۲۵۷	..... رساله در وجود
۲۵۷	..... معرفی دست نویس ها
۲۵۷	..... ۱. پ
۲۵۸	..... ۱-۱. رسم الخط پ
۲۵۹	..... ۲. س ۲
۲۶۰	..... ۱-۲. رسم الخط س ۲
۲۶۱	..... متن رساله
۲۷۱	..... رساله در سیر و سلوک
۲۷۱	..... معرفی دست نویس ها
۲۷۱	..... ۱. ص
۲۷۲	..... ۱-۱. رسم الخط ص
۲۷۳	..... ۲. کم
۲۷۳	..... ۱-۲. رسم الخط کم

۲۷۴	..... متن رساله
۲۸۳	..... رساله اسکندریه
۲۸۳	..... معرفی دست‌نویس‌ها
۲۸۳	..... ۱. ک.
۲۸۶	..... ۱-۱. رسم‌الخط ک.
۲۸۷	..... ۲. ق.
۲۸۸	..... ۲-۱. رسم‌الخط ق.
۲۸۸	..... متن رساله
۳۱۱	..... حواشی
۳۱۵	..... نمایه‌ها
۳۱۷	..... شخصیت‌های تاریخی و سلسله‌ها
۳۲۵	..... مکان‌ها
۳۲۹	..... کتاب‌ها، رسائل و مقالات
۳۳۵	..... اصطلاحات فلسفی، کلامی و عرفانی
۳۴۱	..... منابع